

83. Alebo: Prečo zostávajú v platinosti platené modlitby za zosnulých a výročné spomienky úmrtia, a prečo pápež nevracia alebo nedopraje vziať späť obrócia, založené v prospech mŕtvych, keď je predsa nesprávne modliť sa ešte i naďalej za vykúpených?

84. Alebo: Aká je to nová zbožnosť Božia a pápežova, že aj bezbožnému a nepriateľovi za peniaze doprajú vykúpiť pobožnú, bohabojnú a Bohom milovanú dušu a nechcú skôr ich vyslobodiť z lásky a zdarma pre veľkú biedu a kvôli bohabojnej a milovanej duši?

85. Alebo: Prečo sa majú ešte staré ustanovenia o pokání, ktoré už dávno fakticky musia platiť za mŕtve a zrušené, lebo sa neužívajú, zaplatiť peniazmi v súvislosti s odpustkami, akoby boli ešte živé a účinné?

86. Alebo: Prečo teraz pápež nestavia radšej Chrám sv. Petra za svoje vlastné peniaze, než za peniaze chudobných kresťanov, keďže jeho majetok je väčší ako majetky najbohatšieho Crassa?

87. Alebo: Čo odpúšťa pápež alebo čo udeľuje tým, ktorí už sú oprávnení mať účasť na všetkých duchovných pokladoch svojím dokonalým pokáním na úplné odpustenie?

88. Alebo: Čo lepšieho by sa mohlo cirkvi stať, keby pápež to, čo teraz iba raz robí, stokrát denne každému veriacemu daroval toto odpustenie a tento podiel?

89. Ak teda ide pápežovi pri odpustkách viacej o spásu duší než o peniaze, prečo zruší predtým povolené listy o odpustkách, keďže boli práve také účinné?

90. Chciem tieto ostré a povážlivé námietky laikov iba násilím potlačiť a neutíšiť ich udaním dôvodov značí vydať cirkev a pápeža napospas posmechu nepriateľov a kresťanov robíť nešťastnými.

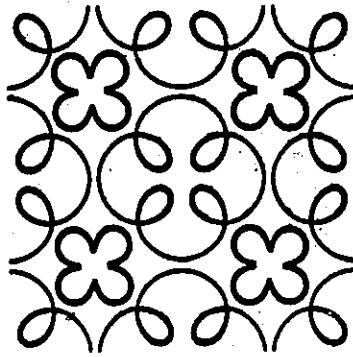
91. Keby odpustky boli bývali hlásané v duchu pápežovom a podľa jeho mienky, bolo by na tieto námietky ľahko odpovedať, ba vôbec by nikdy neboli vznikli.

92. Nech teda zmiznú všetci tí proroci, ktorí cirkvi Kristovej hovoria: „Pokoj, pokoj“, a pokoja niet.

93. Avšak iba tým prorokom sa musí dobre vedieť, ktorí cirkvi Kristovej vravia: „Križ, križ“, a križa predsa niet.

94. Kresťanov treba napomínať, aby sa usilovali nasledovať svoju hlavu — Krista aj cez križ, smrť a peklo.

95. A nech sa viacej spolehnu na to, vehádzať skrze mnohé súženia do kráľovstva nebeského, než na bezstarostný prelud, že je pokoj.

O slobode kresťana

(1520)

I.

1. Ak máme dôkladne poznať, čo značí kresťan a ako má konať v slobode, ktorú mu Kristus vydobyl a dal, o čom nám píše svätý Pavel, chcem to zhrnúť do týchto dvoch téz:

Kresťan je slobodným pánom nad všetkým a nikomu nie je poddaný.

Kresťan je poníženým služobníkom všetkého a každému poddaný.

Tieto dve vety sú jasne vyslovené u Pavla v 1. Korintským 9,19: „Lebo hoci aj slobodný od všetkých, dal som sa do služby všetkým“; v Liste Rímskym 13, 8: „Nikomu nič nedlhujte, len to, aby ste sa milovali.“ Láska totiž je slúžiaca a poddaná tomu, kto miluje. Tak aj o Kristovi v Galatským 4,4 sa hovorí: „Poslal Boh Syna svojho, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom“ (poddaného zákonu).

2. Keď tieto dve protichodné výpovede o slobode a službe počujeme, treba sa nám zamyslieť nad tým, že každý kresťan je dvojaký prirodzenosti, duchovnej a telesnej. Podľa duše menuje sa duchovným, novým, vnútorným človekom; podľa tela a krvi menuje sa telesným, starým a vonkajším človekom. So zreteľom na túto rozdielnosť hovorí sa o ňom v Písme sv. slová, ktoré si priamo odporujú, ako som už povedal o slobode a službe.

3. Majme na zreteli vnútorného, duchovného človeka, čo k nemu prislúcha, aby sa menoval zbožným, slobodným kresťanom. To je zrejme, že nijaká vonkajšia vec nemôže ho urobiť slobodným ani zbožným, nech sa to volá akokoľvek. Lebo jeho zbožnosť a sloboda, ako aj zlo a otroctvo nie sú telesné a vonkajšie. Čo pomôže duši, keď je telo v poriadku, čerstvé a zdravé, je, pije, žije ako chce? Na druhej strane čo môže poškodiť dušu, keď je telo vo väzení, nemocné a unavené, hladné, smädné a trpiace, čo nie je preň príjemné? Takéto okolnosti nič nepôsobia na dušu, aby ju oslobodili alebo zotročili, urobili zbožnou alebo zlou.

4. Tak duši nič neprospejeva, či si telo oblieka nádherné rúcha, ako to robia kňazi a duchovní; podobne, keby sa zdržovalo v kostoloch a na svätých miestach; tiež nie, keby sa zaoberalo svätými vecmi (posvätnými obradmi); ani to nie, keby sa ústami modľilo, telesne postilo, putovalo a robilo všetky dobré skutky, ktoré by bolo možné večne konať telom a v tele. Musí to byť ešte celkom niečo iné, čo by duši prinieslo a spôsobilo zbožnosť a slobodu. Lebo všetky tieto vymenované kúsky, diela a spôsoby môže tiež v sebe prežívať a prejavovať zlý človek, pochlebník a pokrytec. Takým konaním povstáva falošný ľud. Opäť to duši nič neskodí, hoci sa telo svetský odieva, zdržuje sa na nesevätých miestach, je, pije, potuluje sa, nemodlí sa a nedbá o všetky tie skutky, ktoré konajú vyššie spomínaní pokrytci.

5. Duša nemá nijakú inú vec ani v nebi, ani na zemi, v čom by žila ako zbožná, slobodná a bola kresťanská, len sväté evanjelium, slovo Božie Kristom zvestované, ako On sám hovorí u Jána 11,25: „Ja som vzkriesenie a život, — kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď by umrel“, ďalej 14,6: „Ja som cesta i pravda i život“, ďalej u Matúša 4,4: „Nie samým chlebom bude človek žiť, ale každým slovom, ktoré vychádza

z úst Božích. "Tak si musíme byť istí, že duša sa môže zaoberať bez všetkých týchto vecí, vyjímúc slova Božieho, a bez slova Božieho nemôže byť nič pomôcť. Keď však má slovo, vtedy nepotrebuje nijakú inú vec, lebo v slove má dostatok: pokrm, radosť, pokoj, svetlo, umenie, spravodlivosť, pravdu, múdrosť, slobodu a nadmieriť všetko dobré.

Tak čítame v žalmoch, najmä v 119., že prorok po ničom inom nevolá, len po Božom slove; a v Písme sv. pokladá sa za najvyššiu kľiatbu a Boží hnev, keď ľudom odíma svoje slovo; naproti tomu niet väčšej milosti, ako keď svoje slovo zosiela, ako stojí v Žalme 107,20: On poslal svoje slovo, aby im pomohol a uzdravil ich. — A Kristus neprišiel kvôli nijakému inému úradu, len aby zvestoval Božie slovo. Tiej všetci apoštolovia, biskupi, kňazi a duchovní stav sú povolaní a ustanovení len kvôli slovu, hoci sa to teraz, žiaľ, koná ináč.

6. Keď sa však pýtaš, aké je to slovo, že poskytuje takú veľkú milosť a ako ho mám užívať, odpovedám: To nie je nič iné, len uskutočňovanie zvestí o Kristovi, ako ju obsahuje evanjelium a ako to má byť, a tak sa aj stalo, že počuješ, čo ti Boh hovorí, že celý tvoj život a skutky sú ničím pred Bohom, ale musíš so všetkým večne odumrieť tomu, čo je v tebe. Keď vo viere poznávaš, aký si hriechy, musíš nad sebou zúfať a vyznávať, že pravdivé je slovo Ozeáša 13,9: „Zničím ťa, Izrael! Kto ti pomôže?“

Aby si sa mohol dostať zo seba a od seba, vymaniť sa z vlastnej skazy, stavia ťa pred svojho milého Syna Ježiša Krista a dáva ti vedieť v svojom živote a utešujúcom slove, že máš sa. Mu s pevnou vierou odovzdať a úplne Mu dôverovať. Tak pre túto vieru majú ti byť všetky tvoje skutky odpustené, tvoja skaza odvrátená, a ty budeš ospravedlnený, pravdivý, uspokojený, zbožný a všetky príkazy budú splnené a budeš od všetkého slobodný, ako svätý Pavel hovorí v Rímskym 1,17: „Spravodlivý bude žiť z viery“ a v Rímskym 10,4: „Koniec zákona je totiž Kristus, aby sa spravodlivosť dostalo každému veriacemu.“

7. Preto malo by byť spravodlivým pre všetkých kresťanov jediné dielo a očivenie, že sa budú dobre vzdelávať v slove a v Kristovi, túto vieru stále precvičovať a posilňovať. Lebo kresťana nemôže urobiť nijaký iný skutok, ako povedal Kristus Židom u Jána 6. Tu sa ho pýtali, aké skutky by mali robiť, aby vykonávali Božie a kresťanské dielo; On im povedal: „Skutkom Božím je veriť v Toho, ktorého On poslal“, ako to nariadil sám Boh Otec. Preto je nesmiernym bohatstvom pravá viera v Krista, lebo prináša všetku blaženosť (spásu) a zbavuje všetkého zlého, ako stojí u Marka 16,16: „Kto uverí a bude pokrstený, bude spasený, ale kto neuverí, bude odsúdený.“ Preto prorok Izaiáš v 10,22 hľadá na bohatstvo tejto viery a hovorí: „Padlo rozhodnutie o záhube, ktorá priplaví spravodlivosť.“ To je: Viera, v ktorej sú splnené všetky prikázania, nadmieru ospravedlní všetkých, ktorí ju majú. Pavel v Rímskym 10,10: „Srdcom veríme na spravodlivosť.“

8. Ako je to možné, že púha viera môže urobiť zbožným a dať bez akýchkoľvek skutkov také nesmierne bohatstvo, keď predsa v Písme sv. sa nám predpisuje tak mnoho zákonov, príkazov, skutkov, ustanovení a poučení? Tu si hneď zapamätaj a vážne zachovaj, že púha viera bez skutkov robí človeka zbožným, slobodným a blaženým, ako o tom ešte viac ďalej počujeme. Treba vedieť, že celé Písmo sväté je rozdelené do dvoch odkazov, ktoré sú: prikázania alebo zákony Božie a zaslúbenia alebo prísluby. Prikázania učia a predpisujú nám mnohé dobré skutky, ale tým ešte nedochádza k ich konaniu. Správne poukazujú, ale nepomáhajú; učia, čo treba konať, ale nedávajú k tomu sily. Preto sú len na to určené, aby človek v sebe videl

vlastnú nemohúcnosť k dobrému a naučil sa zúfať si nad sebou. A preto volajú sa starým zákonom a všetky patria do Starej zmluvy. Tak dokazuje prikázanie „Nepožiadaj“, že sme všetci hriešnikmi a že nijaký človek nemôže byť bez zlej žiadosti, lebo koná, čo chce; z toho sa učí v sebe rezignovať a hľadať pomoc niekde inde, aby bol bez zlej žiadosti, a tak zákon naplnil cez niekoho iného, lebo sám zo seba to nemôže. Tak sú nám tiež všetky ostatné prikázania neužitocné.

9. Keď sa človek zo zákonov poučí o svojej nemohúcnosti a zistí, že mu je ťažko z toho, ako by zákonu urobil zadosť, pretože je nutné zákon vyplniť, ináč musí byť zatratený; tak je celkom pokorený a vo vlastných očiach zničený, v sebe nenachádza ničoho, čím by mohol byť zbožný (spravodlivý). Tak potom prichádza na rad druhý odkaz, Božie zaslúbenie a prísľub, a hovorí: Keď chceš splniť všetky prikázania, zbaviť sa svojich zlých žiadostí a hriechov, ako prikázania nútia a žiadajú, pohľadni sem, ver v Krista, v ktorom ti zaslubujem všetku milosť, spravodlivosť, pokoj a slobodu; to budeš mať, keď uveríš, ak neuveríš, nebudeš to mať. Lebo čo ti je nemožné so všetkými skutkami zákonu, ktorých je tak mnoho, a predsa bez úžitku, to ľahko a bezodkladne dosiahneš vierou. Lebo ja som vo viere stručne predstavil všetko, kto túto vieru má, má všetky veci; kto ju nemá, nebude mať ničoho. Božie zaslúbenia tak dávajú, čo prikázania žiadajú a naplňujú; čo zákony rozkazujú, nariadujú, On sám tiež vyplňuje. Preto sú zaslúbenia Božím slovom novej zmluvy a patria tiež do Novej zmluvy.

10. Tieto a všetky Božie slová sú sväte, pravdivé, spravodlivé, pokojné, slobodné a plné všetkej dobroty; preto, kto sa ich pravou vierou pridržá, toho duša býva s nimi zjednotená tak úplne, že si duša osvojí všetky cnosti a vierou stane sa z Božieho slova spasenou, spravodlivou, pokojnou, slobodnou a plnou všetkého dobrého, (kresťan) bude opravdivým Božím dieťaťom, ako hovorí Ján 1,12: „Ale tým, čo Ho prijali, dal moc stať sa deťkami Božími, tým, čo veria v Jeho meno.“

Z toho možno ľahko pochopiť, prečo viera dokáže tak mnoho a že nijaké dobré skutky sa jej nevyrovňajú. Lebo nijaký dobrý skutok nemôže prílnúť k Božiemu slovu tak ako viera, ani nemôže prebývať v duši, len púhe slovo a viera vladnú v duši. Aké je slovo, taká sa ním stáva i duša, rovnako ako rozžeravené železo je ako oheň, keď bolo rozžeravené ohňom. Tak vidíme, že kresťanovi stačí viera; nepotrebuje nijaký skutok, aby bol zbožný (spravodlivý). Keď už nepotrebuje nijaký skutok, tak iste je oslobodený od všetkých prikázaní a zákonov. Keď je oslobodený, určite je slobodný. To je kresťanská sloboda, jedine viera, ktorá pôsobí, nie žeby sme žili záhaľčivo alebo konali zlo, ale nepotrebuje nijaký skutok k zbožnosti (spravodlivosti), aby sme dosiahli blaženosť (spásu); o týchto veciach chceme hneď v nasledujúcom viac povedať.

11. Ďalej s vierou je to tak, že kto verí druhému, verí mu preto, lebo ho pokladá za zbožného a spravodlivého človeka, čo je najväčšia česť, ktorú človek môže druhému preukázať; na druhej strane zase je najväčšou potupou pokladať niekoho za prázdneho, živého, ľahkomyselného človeka. Podobne keď duša pevne verí slovu Boha, tak Ho uznáva za spravodlivého, svätého a spravodlivého, aby Mu preukázovala najväčšiu česť, akú Mu môže preukázovať. Potom Mu prisudzuje pravdu, priznáva Mu spravodlivosť, učí Jeho meno a dáva sa na také konanie, aké On chce; lebo nepochybuje, že je svätý, opravdivý vo všetkých svojich slovách. Opäť nemožno Bohu prejavíť väčšiu neúctu než Mu neveriť, čím Ho duša pokladá za nemohúceho, živého, ľahkovážneho a dochádza až k tomu, že Ho v nevere popiera a vytvorí si modlu vlastného zmyšľania v srdci proti Bohu, akoby to chcela ľepšie vedieť než On.

Keď však Boh vidí, že duša, Mu priznáva pravdu a tak Ho uctí svojou vierou, podobne On si ju tiež váži a pokladá za zbožnú a pravdivú vo viere. Tým Boh dáva pravdu a zbožnosť za spravodlivosť a pravdu, a koná spravodlivo a pravdivo, pretože to je pravda a spravodlivosť, že Boh bude robiť pravdu, čo nerobí tí, ktorí neveria, a predsa sa usilujú a namáhajú robiť mnohé dobré skutky.

12. Viera nielenže dáva tak mnoho, že duša sa stotožňuje s Božím slovom, je plná všetkej milosti, slobodná a blažená, ale sa aj spája s Kristom ako nevesta so ženichom. Z takejto manželstva vyplýva, ako hovorí sv. Pavel, že Kristus a duša stanú sa jedným telom; tak sa stáva aj spoločným majetkom dobro, zlo a všetky veci; to, čo má Kristus, je vlastne veriaciej duši; čo má duša, patrí Kristovi. Tak má Kristus všetko dobro a blaženosť, ktoré patria duši. Tak má duša všetku neprávosť a hriechy, ktoré prevzeme Kristus.

Tu sa vynára radostná výmena i spor: pretože Kristus je Bohom i človekom, ktorý ešte nikdy nezhršiel a ktorého zbožnosť je neprekonateľná, večná a všemohúca, hriechy veriaciej duše si privlastňuje cez snubný prsteň, ktorým je viera, pričom si nepočína ináč, ako keby to On sám urobil. Tak sa hriechy musia v Ňom pohltiť a utopiť. Lebo Jeho neprekonateľná spravodlivosť je silnejšia ako všetky hriechy. Tak sa duša stane čistou od všetkých svojich hriechov pre svoj svadobný dar, totiž pre vieru stáva sa voľnou a slobodnou a obdarovanou večnou spravodlivosťou svojho ženicha Krista.

Iste to nie je veselá domácnosť, v ktorej si bohatý, vznešený, zbožný ženich Kristus berie chudobnú, opovrhovanú, zlú žienku za manželku a oslobodzuje ju od všetkého zlého, ozdobuje ju všetkými svojimi klenotmi. Tak je už nemožné, aby ju hriechy zatrátili, lebo tieto ležia už na Kristovi a sú v Ňom pohltené. Ona tak má vo svojom ženichovi bohatú spravodlivosť, takže opäť môže obstať proti všetkým hriechom, hoci tieto na ňu doliehajú. O tom hovorí Pavel v 1. Korintským 15,57: „Ale vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo v našom Pánu Ježiši Kristovi“, v ktorom je pohltená smrť s hriechom.

13. Tu je zrejmé, z akého dôvodu sa sluší tak mnoho pripisovať viere, keďže táto vyplňuje všetky prikázania a bez akýchkoľvek skutkov robí zbožným (ospravedlňuje). Lebo tu vidíš, že len ona plní prvé prikázanie, ktoré nariaduje: Máš číť svojho Boha. Keby si bol samý dobrý skutok až po päť, predsa by si nebol zbožným (spravodlivým) a Bohu by si neprejavil nijakú česť, neplnil najprednejšie prikázanie. Lebo Boha si nemožno číť ináč, len keď sa. Mu priznáva pravda a všetko dobro, ako je to správne. To však nemožno urobiť nijaké dobré skutky, ale len srdečná viera. Preto ona sama je spravodlivosťou človeka a naplnením všetkých prikázaní.

Lebo kto splní najhlavnejšie prikázanie, ten iste a ľahko splní aj všetky ostatné prikázania. Skutky sú však mŕtve veci, nemožno Boha číť a chváliť, hoci sa môžu konať Bohu ku cti a chvále. My však tu si všimame toho, ktorý nie je utvorený ako skutky, ale sám je činiteľom a majstrom, ktorý si číť Boha a koná skutky. Tým nie je nič iné len srdečná viera, ktorá je hlavnou a celou podstatou zbožnosti. Preto je nebezpečným, temným učením, keď sa tvrdí, že skutkami treba splniť Božie prikázania, pretože splnenie musí sa uskutočniť vierou pred všetkými skutkami a skutky nasledujú po splnení, ako ešte počujeme.

14. Aby sme ešte videli, čo máme v Kristovi a akým veľkým dobrom je pravá viera, treba vedieť, že v Starej zmluve Boh vyvolil a posvätil všetkých prvorođených z ľudí i zvierat mužského rodu. A prvorođenstvo bolo veľmi vzácne a malo dve veľké prednosti pred všetkými ostatnými deťmi, totiž vládu a kňazstvo alebo panovanie a obetovanie, takže na zemi prvý narodený chlapec bol pánom nad všetkými svojimi

bratmi a kňazom alebo pápežom pred Bohom. Za týmito podobami treba vidieť Ježiša Krista, ktorý je vlastne týmto mužským prvorođeným Boha Otca z panny Márie. Preto on je kráľom a kňazom, avšak duchovným; lebo Jeho ríša nie je zemská, ani v zemských, ale v duchovných hodnotách, ako sú pravda, múdrosť, pokoj, radosť, blahoslavenstvo atď.

Tým však nevyklucuje časnú dobro; lebo sú Mu pŕdadané všetky veci v nebi, na zemi aj v pekle, hoci Ho nemožno vidieť; to dokazuje, lebo vládne duchovne, neviditeľne. Tak ani Jeho kňazstvo nespočítava vo vonkajších obradoch a odevoch, ako to vidieť na ľuďoch, ale sa prejavuje neviditeľne v duchu, takže neprestajne stojí pred Božím znakom kvôli svojim a seba samého obetuje a koná všetko, čo zbožný kňaz má konať. Prihovára sa za nás, ako hovorí sv. Pavel v Rímskym 8,34. („Kto ich odsúdi? Je to Kristus, ktorý umrel, ba i z mŕtvych vstal, je na pravici Božej a sa aj prihovára za nás.“) Tiež vnúterne v srdci nás učí; to sú dva vlastné správne úrady jedného kňaza. Podobne majú prosíť a učíť aj viditeľní ľudskí časní kňazi.

15. Kristus teraz ako prvorođený má česť a dôstojnosť, tieto hodnosti rozdáva všetkým svojim kresťanom, takže títo vierou tiež musia byť s Kristom kráľmi a kňazmi, ako svätý Peter hovorí v 1. Petra 2,9: „Ale vy ste vyvoleným rodom, kráľovským kňazstvom, svätým národom, vlastným Jemu ľuďom, aby ste zvestovali cnosťné skutky Toho, ktorý vás povolal z tmy do svojho predivného svetla.“

A to je tak, že kresťan je vierou nad všetky veci tak vysoko povznesený, že duchovne je pánom všetkého; takže pri spásení mu nič nemože poškodiť. Áno, všetko mu musí byť poddané a slúžiť k spásení, ako učí sv. Pavel v Rímskym 8,28: Milujúcim Boha všetky veci slúžia na dobro, to je život, smrť, hriech, zbožnosť, dobro i zlo, nech sa to akokoľvek menuje. Ďalej v 1. Korintským 3,22: „Či Pavel, či Apollo, či Kéfas, či svet, či život, či smrť, či prítomné, či budúce veci, všetko je vaše.“

Nie že by sme telesnou mocou stáli nad všetkými vecami, nimi vládli alebo ich užívali ako ľudia na zemi. Lebo musíme telesne umrieť a nikto nemože uniknúť smrti; tak musíme podliehať aj mnohým iným veciam, ako to vidíme na Kristovi a Jeho svätých. Lebo toto je duchovná moc, ktorá tu vládne v telesnom útlaku, to značí, že sa môžeme dušou zlepšovať vo všetkých veciach; takže aj smrť a bolesť musia mi slúžiť a byť užitočné k blaženosti (spásení). To je veľmi vysoká a vznešená dôstojnosť a pravé všemohúce panstvo, duchovné kráľovstvo, v ktorom nijaká vec nie je taká dobrá alebo taká zlá, takže mi musí slúžiť k dobrému; tak verím a potrebujem nič, lebo viera mi stačí. Hľa, aká je to vzácna sloboda a moc kresťanov! 16. Nadovšetko sme kňazmi; to je orného viac, ako byť kráľom, lebo kňazstvo nás robí hodnými predstúpiť pred Boha a modliť sa za druhých. Lebo pred Božím znakom stáť a prosíť prislúcha len kňazom. Kristus si nás získal, aby sme sa mohli navzájom stretať a prosíť ako kňazi. Keď viditeľne za ľud vystupuje a prosí.

Kto však neverí v Krista, tomu nič neslúži k dobrému, je služobníkom všetkého a musí sa na všetko hnevať. Nadto jeho modlitba nie je (Bohu) príjemná, nedostane sa k Božiemu sluchu. Kto však môže pochopiť česť a vznešenosť kresťana? Svojou kráľovskou mocou panuje nad všetkým a svojim kňazstvom je mocným v Bohu. Len Boh vykoná, o čo Ho prosí a chce, ako je napísané v Žalme 145,19: „Plní želania tým, ktorí sa Ho boja, čuje ich volanie a pomáha im.“ K tejto počte (kresťan) dochádza len púhou vierou a nijakým skutkom. Z toho možno zreteľne vidieť, aký slobodný je kresťan od všetkého a nad všetkým, takže nepotrebuje nijaký dobrý skutok na to, aby bol zbožný, blažený (spravodlivý, spasený), lebo viera mu toto všetko nadmieru prináša. A keby zišiel z rozumu a domnieval by sa, že nejakým dobrým skutkom stane sa zbožným, slobodným, blahoslaveným a tak bude kresťan

tanom, hneď by stratil vieru so všetkým jej obsahom, rovnako ako onen pes, ktorý niesol v hube kus mäsa, videl svoj obraz vo vode, chňapol po ňom, a tak stratil svoje mäso i svoj obraz.

17. Pýtaš sa, aký rozdiel je medzi kňazmi a laikmi v kresťanstve, keď všetkých pokladáme za kňazov? Odpovedám: Tým slovom — kňaz, pop, duchovný a im podobným stala sa krivda, keď sa ich význam zo všetkých kresťanov prinesol na úzky okruh, ktorý sa teraz označuje duchovným stavom. Písmo sväté medzi nimi nerobí jný rozdiel, len že učeních a vysvätených menuje služobníkmi, sluhmi a šafármi (ministros, servos, oeconomos), ktorí sú povinní iným zvestovať Krista, vieru a kresťanskú slobodu. Lebo hoci sme skutočne všetci rovnako kňazmi, jednako nemôžeme všetci slúžiť alebo rozkazovať alebo kázať. Tak hovorí sv. Pavel v 1. Korintským 4,1: „Tak zmýšľaj o nás každý ako o služobníkoch Kristových a o šafároch tajomstiev Božích.“ Ale teraz zo šafárstva stala sa také svetská, vonkajšia, ošarujúca, hrozná moc a panovanie, takže sa jej ani skutočná svetská moc na nijaký spôsob nemôže vyrovnáť, dokonca akoby laici boli niečím iným ako kresťania. Tak sa odňalo celé chápanie kresťanskej milosti, slobody, viery a všetkého, čo sme prijali od Krista a čo je Kristom samotným; preto presadili sa mnohé ľudské zákony a skutky a stali sme sa celkom otrokmi najnestaťtočnejších ľudí na svete.

18. Zo všetkého sa učíme, že nestačí povrchne kázať o Kristovom živote a diele, a kázať tak, akoby išlo o históriu a kroniku, čím sa vlastný obsah kresťanstva zamlčí a káže sa ako duchovná pravda alebo zákon a učenie iných ľudí. K nim patria aj mnohí, ktorí Krista kážu a zvestujú, aby nad Nim vzbudili lútosť, oproti Židom hnev, alebo vyžívajú sa najmä v detinskom blúnení. Kázať sa však má a musí tak, aby sa z toho vo mne i v tebe vzbudila a upevnila viera. Táto viera vzniká a udržuje sa tak, keď sa mi povie, prečo Kristus prišiel, ako Ho treba prijímať a užívať to, čo mi priniesol a dal. To sa deje tam, kde sa správne vysvetľuje kresťanská sloboda, ktorá máme od Neho a sme ako kresťania kráľmi a kňazmi, pánmi všetkých vecí a že všetko, čo činíme je pred Božím zrakom príjemné a vypočuté, ako som doteraz vysvetlil.

Lebo kde srdce takto Krista počuje, musí sa v hĺbke rozveseliť, potešiť útechou a byť milým ku Kristovi, znova a znova Ho milovať. K tomu nikdy nemôže dôjsť so zákonmi a skutkami. Veď kto by chcel takému srdcu poškodiť alebo ho vydesiť? Keď ho prepadne hriech a smrť, tak verí, že Kristova pobožnosť (spravodlivosť) je jeho a vlastné hriechy nie sú nikdy jeho, ale Kristove; tak musia hriechy zmiznúť pred Kristovou zbožnosťou (spravodlivosťou) vo vieru, ako vyššie bolo povedané, a kresťan sa učí s apoštolom úspešne odolávať smrti i hriechu a hovorí: „Kde je, ó, smrť, tvoje víťazstvo? Kde je, ó, smrť, osteni tvoj? Ostňom smrť je však hriech a silou hriechu je zákon. Ale vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo v našom Pánu Ježíši Kristu!“

19. Dosť toho je povedané o vnútornom človeku, o jeho slobode a spravodlivosti, ktorá nepotrebuje nijaký zákon ani dobrý skutok, ba tento by jej bol na škodu, keby sa niekto odvážil jeho pomocou dosiahnuť ospravedlnenie.

II.

Teraz pristúpime k druhej časti, k vonkajšiemu človeku. Tu chceme odpovedať všetkým tým, ktorí sa pohoršujú na doterajších výkladoch a hovorievajú: „Keď teda viera koná všetko a stačí sama na formovanie zbožnosti (spravodlivosti), prečo

sa nám prikazujú dobré skutky? Tak chceme zostať pri tejto dobrej veci a nič nerobiť.“ Nie, milý človeče, nie tak! Tak by to bolo správne, keby si bol len vnútorným človekom a celkom duchovným, čo sa stane až v posledný deň. Tak je a zostane na zemi, že docielime len začiatky a pokroky toho, čo bude dokonané na onom svete. Preto apoštol to menuje prvotínami Ducha (primítias spiritus); preto sem patrí to, čo bolo vyššie povedané: kresťan je povinnosťami viazaný sluha a každému mu poddany; rovnako, pokiaľ je slobodný, nie je povinný nič robiť; kým je sluhom, musí všetko robiť. Ako sa to deje, chceme si poukázať.

20. Hoci človek vnútorne podľa duše vierou je dostatočne ospravedlnený a má všetko, čo má mať, okrem toho táto viera a bohatstvo musí sa vždy rozhojňovať až do večnosti, predsa však ešte ostáva v tomto telesnom živote na zemi a musí svoje vlastné telo ovládať a s ľuďmi sa stretať. Tu sa už začínajú skutky: tu nesmie byť lenivý, tu musí naozaj dbať o to, aby sa telo evičilo pôstami, bdením, prácou a všetkou potrebnou výchovou, aby bolo poslušné a pripodobnené vnútornému človeku a viere, aby duchu neprekážalo, ani sa proti nemu nestavalo, ako to má vrodené, keď nie je skrotené. Veď vnútorný človek je s Bohom zajedno, v Kristovi sa raduje a teší, lebo mu tak mnoho urobil a celú svoju záľubu má v tom, aby opäť mohol Bohu zdarma slúžiť v slobodnej láske; tu objavuje vo vlastnom tele vzdorovitú vôľu, ktorá chce slúžiť svetu a vyhladávať, čo sa jej páči. Viera toto nemôže strpieť a vrhne sa jej na hrdlo (zaťočí na tú vôľu), aby ju potlačila a premočila; ako sv. Pavel hovorí v Rímskym 7,22—23: „Podľa vnútorného človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom, ale vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje proti zákonu mojej mysle a zotročuje ma zákonom hriechu, čo je v mojich údoch.“ Ďalej v 1. Korintským 9,27: „... ukážujem si telo a službu ho podrobujem, aby som nebol nehodný, keď iným kážem.“ Ešte ďalej v Galatským 5,24: „Tí, čo prinášajú Kristu Ježíši, ukrižovali si telo s vášňami a žiadostami.“

21. Tieto skutky však nesmú sa konať v domnení, že nimi sa stane človek zbožným (spravodlivým) pred Bohom, lebo viera nestupí túto falošnú domnienku, lebo len sama je a musí byť zbožnosťou (spravodlivosťou) pred Bohom; ale len s úmyslom, že telo bude poslušné a očistené od zlých žiadostí a oko pohľadne len na tieto zlé žiadosti, aby ich zapudilo. Pretože duša sa vierou očistí a Boha si zamiluje, zatúži aj po tom, aby podobne všetko bolo očistené, najprv jej vlastné telo, aby každý ním Boha miloval a chválil. Tak sa stane, že človek nebude zaháľaf kvôli svojmu vlastnému telu a musí robiť mnoho dobrých skutkov preto, aby ho prinútil a telo službe podrobil; a predsa skutky nie sú pravým dobrom, pre ktoré človek stáva sa zbožným a spravodlivým pred Bohom, ale koná ich zo slobodnej lásky zadarmo, aby sa Bohu zapáčil; nič iné v tom nehľadá ani nevidí, len aby sa Bohu tak líbil, keď Jeho vôľu splní čo najlepšie. Z toho každý sám môže sa poučiť o miere a skromnosti, s ktorou má telo ukázať, keď sa postí, bdie, pracuje, do akej miery pozná, že je pre telo nutné, aby jeho bujnosc prítimil.

Tí druhí však, ktorí sa domnievajú, že zbožnosť dosiahnu skutkami, nemajú zreteľ na umŕtvenie tela, ale hľadajú len na skutky a myslia si, keď ich urobia mnoho a veľkých, že je to v poriadku a stanú sa zbožní; niekedy strácajú rozum a okrem toho nieia si svoje telesné zdravie. To je veľké bláznovstvo a nepochopenie kresťanského života viery, keď skutkami bez viery chcú byť zbožní (ospravedlnení) a bla-hoslavení (spasení).

22. Pre lepšie pochopenie uvediem niekoľko príkladov: Skutky kresťana, ktorý svojou vierou a z púhej Božej milosti je zdarma ospravedlnený a spasený, nemožno ináč hodnotiť, ako keby to boli skutky Adama a Evy v raji, o čom v IM 2,15 je na-

písané, že Boh stvoreného človeka uviedol do raja, aby ho obrábal a strážil. Tam bol Adam stvorený ako zbožný a dobrý, bez hriechu, takže nepotreboval svojimi prácami a strážením stať sa zbožným a ospravedlneným; predsa však, aby sa nepotaloval v zaháňaní, Hospodin mu nariadil, aby raj zvelaďoval, budoval a ochraňoval. To boli samé slobodné skutky, nekonané kvôli ničomu inému, len aby si ich Boh obľúbil, a nie na dosiahnutie zbožnosti (spravodlivosti), ktorú už človek vopred mal a ktorá by bola prirodzene vrodenná aj všetkým nám.

Tak je tomu aj so skutkami veriaceho človeka, ktorý svojou vierou je opäť postavený do raja a znovuzrodený, nepotrebuje skutky, aby sa stal zbožným (spravodlivým); ale aby nežil v lenivosti a svoje telo udržoval a chránil, je mu nariadené konať takto slobodné skutky len preto, aby sa Bohu páčil. Dalej: Keď svätiaci biskup posviaca chrám, birmuje alebo plní akúkoľvek funkciu svojho úradu, tieto skutky nerobia z neho biskupa. Keby už predtým nebol býval na biskupa vysvätený, tieto skutky boli by nanič a boli by márnym bláznovstvom. Tak vierou posvätený kresťan koná dobré skutky, nimi však nestáva sa lepším ani posvätenejším kresťanom (foto pôsobí len rozmnožením viery); keby predtým neveril a nebol kresťanom, všetky jeho skutky by nestáli za nič, ale boli by márnymi, bláznivými, trestuhodnými a zatratiahodnými hriechmi.

23. Preto sú pravdivé tieto dve vety: „Dobré, zbožné skutky nikdy nerobia dobrého zbožného človeka, ale dobrý, zbožný človek robí dobré, zbožné skutky.“ „Zlé skutky nikdy nerobia zlého, ale zlý robí zlé skutky.“ Tak každá osoba musí byť najprv dobrá a zbožná pred všetkými dobrými skutkami a dobré skutky nasledujú a vychádzajú zo zbožnej, dobrej osoby; ako Kristus hovorí: Zlý strom nerodí dobré ovocie, dobrý strom nerodí zlé ovocie. Tak je zjavné, že ovocie nerodí strom, ani stromy nerastú na ovoci, ale naopak, stromy prinášajú ovocie a plody rastú na stromoch. Ako stromy musia byť skôr ako ovocie, a ovocie nerobí stromy ani dobrými ani zlými, ale stromy rodia ovocie, tak musí byť človek svojou osobou najprv zbožný, alebo zlý, až potom robí dobré, alebo zlé skutky. Tomu podobné môžeme vidieť vo všetkých remeslách: dobrý alebo zlý dom nerobí dobrého alebo zlého tesára, ale dobrý alebo zlý tesár robí zlý alebo dobrý dom. Nijaké dielo nerobí majstra takého, akým je dielo, ale aký je majster, podľa toho je aj jeho dielo. Tak je to aj so skutkami človeka; ako je to s jeho vierou alebo neverou, podľa toho sú jeho skutky dobré alebo zlé. A nie naopak, ako sa javia jeho skutky, podľa toho nie je zbožný alebo veriaci; skutky nerobia veriacim, taktiež ho nerobia zbožným (spravodlivým). Ale viera, ktorá človeka robí veriacim, tá koná aj dobré skutky.

Tak teda skutky nikoho nerobia zbožným a človek musí byť zbožný skôr, ako koná, to je zjavné, že púha viera zo samej milosti cez Krista a jeho slovo robí osobu dostatočne zbožnou (spravodlivou) a blahoslavenou (spasenou), a že k blaženosti (spáse) nie je kresťanovi potrebný nijaký skutok, nijaký zákon, lebo je slobodný od všetkých prikázaní a z púhej slobody zdarma robí všetko, čo robí, pritom v ničom nehľadá svoj prospech alebo spásu — lebo je už nasýtený a blažený (spasený) vierou a Božou milosťou — ale len preto, aby sa tým zaľúbil Bohu.

24. Tomu však, kto je bez viery, nie je platný nijaký dobrý skutok k zbožnosti a blaženosti (spravodlivosti a spáse). Nijaké zlé skutky nerobia ho zlým a zatrateným, ale nevera, ktorá robí človeka zlým, robí zlé a zatratiahodné skutky. Preto, keď sa stane niekto zbožným alebo zlým, to nepovstalo zo skutkov, ale z viery, ako múdry muž hovorí (Sirach 10,13 n): „Počiatok každého hriechu je uchýľovať sa od Boha a nedôverovať Mu.“ Tak učí aj Kristus, ako hriech zo skutkov nemusí povstávať a hovorí: Vypestujte dobrý strom, aj jeho ovocie bude dobré; alebo vy-

pestujte planý strom, aj jeho ovocie bude plané; ako keby chcel povedať: Kto chce mať dobré ovocie, najprv musí začať so stromom a zasadiť dobrý strom. Podobne, kto chce konať dobré skutky, nesmie začínať od skutkov, ale od osoby, ktorá má konať skutky. Osobu dobrou však neurobí len púha viera a nikto ju neurobí zlou, len púha nevera. Je sice pravda, že pred ľudmi skutky robia (človeka) zbožným alebo zlým, čo značí, že ukazujú navonok, kto je zbožný, alebo zlý, ako Kristus hovorí u Matúša 7,20: „...po ovoci poznáte ich.“ Ale toto všetko je zdanim a povrchom, tento pohľad mnohých ľudí klame, píše a učia, ako treba konať dobré skutky a stávať sa zbožnými, kým na vieru nikdy ani nepomyslia; tak kráčajú týmto smerom a v tejto slepote stále vodia aj druhých, mučia sa mnohými skutkami, a predsa nikdy nedôjdu k pravej zbožnosti. O nich hovorí sv. Pavel v 2. Timoteovi 3,7: „Stále sa učia, ale nikdy nemôžu dôjsť k poznaniu pravdy.“

Kto teda nechce blúdiť s týmito slepcami, musí vidieť ďalej ako ku skutkom, zákonom alebo učeniu o skutkoch. Musí predovšetkým hľadať na osobu, ako by táto došla k zbožnosti (spravodlivosti). Veď človek nebude (ospravedlnený a spasený) zbožný a blažený zo zákona a skutku, ale Božím slovom, teda zasľúbením milosti a vierou, aby tak trvala Božia česť, ktorá nás neurobí blaženými, ktorá nás spasi nie pre naše skutky, ale milostivým slovom zdarma a z púheho milosrdenstva.

25. Z tohto všetkého možno ľahko pochopiť, do akej miery musíme zamietat a nakolko prijímať a ako treba chápať všetky dogmy, ktoré učia o dobrých skutkoch. Lebo kde platí tento falšný dodatok a zvrátená mienka, že zo skutkov môže byť zbožní a blažení (ospravedlnení a spasení), tieto (skutky) už nie sú dobré, ale celkom odsúdeniahodné; lebo také nie sú slobodné, hanobia Božiu milosť, ktoré ospravedľujú a spasi púhou vierou. Toto skutky nespôsobia, vedú k mylnému konaniu, čím olupujú milosť v jej diele a sláve. Preto nezavrhuje dobré skutky v ich podstate, ale pre ten zlý úmysel a pre falšnú prevrátenú domnienku, ktorá spôsobuje, že sa len zdajú dobrými, a predsa nie sú dobré, tak dochádza k sebaklamu a ku klamaniu každého, ako je to u pažravých vlkov v ovčom rúchu. Ale tento zlý zaver a zvrátený názor o skutkoch ostáva neprekonaný tam, kde niet viery. Tak tomu musí byť pri každom svätuškárovi, kým nepríde viera a toto nerozbije. Prírodnosť sama od seba nemôže tento (názor) zapuditi, ba ani poznať, naopak, pokladá ho za vzácnu, blahoslavenú vec; preto sa týmto tiež mnohí zvädzajú.

Preto, hoci je užitočné písať a kázať o pokání, spovedi a zadostučinení, sú to predsa zaiste márne diabolské nauky, ak sa nepokročí k viere. Nestačí len kázať o pokání, ale treba zdôrazňovať obidva Božie príkazy (veriť evanjeliu). Príkazy treba kázať, aby sa hriešnici predesili, ich hriechy odhalili, aby prejavili ľútosť a sa polepšili. Pri tom však nesmie zostať, preto sa tiež musí kázať druhá výzva, zasľúbenie milosti, učenie o viere, bez ktorého sú zbytočnými prikázania, ľútosť a všetko ostatné. Sú ešte kazatelia, ktorí kažu ľútosť nad hriechmi a milosť; ale prikázania a zasľúbenia Božie nevykladajú tak, žeby sa bolo možné poučiť, odkiaľ a ako prichádza pokánie a milosť. Lebo pokánie pramení z prikázaní, viera z Božích zasľúbení, a tak bude človek ospravedlnený a vyvyšený vierou v Božie zasľúbenia, ktorá v hrôze pred Božím zákonom pokoruje a privádza k sebaopoznaniu.

26. To je povedané o skutkoch všeobecne, aj o tých, ktoré má kresťan robiť vlastnému telu (vlastnej osobe). Teraz si poviem viac o skutkoch, ktoré má robiť iným ľuďom. Lebo človek nežije len svojmu vlastnému telu, ale aj medzi druhými ľuďmi na zemi. Preto oproti týmto nemôže byť bez skutkov; musí s nimi hovoriť a spolupracovať, hoci im preukázané skutky nie sú potrebné k zbožnosti a blaže-

nosti (spravodlivosti a spásy). Preto má byť jeho zmýšľanie vo všetkých skutkoch slobodné a len zamerané službe druhým ľuďom; je prospešné nemať nič iné na zreteli, len čo je blížnym potrebné.

To je opravdivý život kresťana a tu viera s chuťou a láskou dáva sa do diela, ako sv. Pavol učí v Liste Galatským (G 6,2: „Jedni druhých bremená znášajte a tak naplníte zákon Kristov“; 5,6: „...viera činná skrze lásku“). Tak aj v liste Filipským apoštol učí, ako vierou v Krista získajú všetku milosť a hojnosť, ďalej ešte učí a hovorí vo Filipským 2,1-3: „Ak je teda nejaké napomenutie v Kristu, ak je nejaké povzbudenie lásky, ak je nejaké spoločenstvo Ducha, ak je nejaký súcit a milosrdenstvo, naplňte svoju radosť: zmýšľajte rovnako, majte rovnakú lásku, buďte jedna duša a jedna myseľ, nič nerobte z hašterivosti a márnej čížiadosti, ale radšej v pokore iných pokladajte za hodnejších než seba.“

Hľa, tu Pavol jasne postavil kresťanský život na tom, že všetky skutky majú smerovať na dobro blížneho, pretože každý má pre seba vo viere dostatok a všetky ostatné skutky aj život má zamerať službe blížnym z dobrovoľnej lásky. K tomu urádza Krista za príklad a hovorí vo Filipským 2,5-7: „Tak zmýšľajte medzi sebou ako aj Ježiš Kristus, ktorý mal podobu Božiu a svoju rovnosť s Bohom ne pokladal za lúpež, ale vzdal sa hodnosti, vzal na seba podobu služobníka, podobným stal sa ľuďom.“

27. Tak sa má kresťan podobne ako Kristus — jeho hlava uspokojit plnosťou a bohatstvom svojej viery, vždy ju rozhojňovať, ona je jeho životom, zbožnosťou a blaženosťou (spravodlivosťou a spásou), ona mu dáva všetko, čo má Kristus a Boh, ako bolo vyššie povedané a sv. Pavol v Galatským 2,20 hovorí: „A nakoľko teraz žijem v tele, žijem vo viere v Syna Božieho.“ A hoci (kresťan) je tak celkom slobodný, má sa opäť ochotne stať služobníkom, pomáhať blížnemu a s ním zaoberádať, konať, ako Boh s ním konal cez Ježiša Krista. A toto všetko má konať zdarma, pričom sleduje, len aby sa páčil Bohu a pomyslel si toto: Hľa, môj Boh dal mne nehodnému, zatratnému človeku bez akejkolvek zásluhy, z čistého a púheho milosrdenstva prostredníctvom Krista a v Kristovi zdarma plnosť bohatstva všetkej zbožnosti a blaženosti (spravodlivosti a spásy), takže už potom nič viac nepotrebujem, len veriť, že je to tak. Nuž preto chcem tomuto Otcovi, ktorý ma svojim ne-smiernym bohatstvom tak zahrnul, zase slobodne, radostne a zdarma konať, čo sa Mú líbi a svojim blížnym tiež byť kresťanom, ako Kristus bol ku mne, a robiť, len čo spozorujem, že mu je potrebné, užitočné a spasiteľné, pretože vierou mám predsa dostatok všetkého v Kristovi.

Hľa, tak vyvíera z viery láska a túžba po Bohu, a z lásky slobodný, ochotný, radostný život s pripravenosťou slúžiť blížnemu zdarma. Lebo ak by náš blížny trpel núdzu a potreboval by aj naše ostatné, vtedy máme pretrpieť pred Bohom vlastnú núdzu v záujme jeho dobra. Preto ako nám Boh pomohol zdarma cez Krista, tak sme povinní prostredníctvom tela a jeho skutkov len pomáhať blížnemu. Tak môžeme vidieť, ako je to s týmto kresťanským životom, takým vzácnym a vznešeným, ale žiaľ, v celom svete pokazeným, ba ani už nie je známym, ani sa o ňom nekáže.

28. Tak čítame u Lukáša 2,22, že panna Mária po 6 týždňoch vstúpila do chrámu, aby sa očistila podľa zákona ako všetky ostatné ženy, hoci nebola nečistá ako ony, ani nebola povinná sa tak očisťovať, veď to nepotrebovala. Ale ona tak urobila zo slobodnej lásky, aby neopovrhla ostatnými ženami, ale ostala s nimi solidárna. Podobne i sv. Pavol obrezal sv. Timoteja, nie že by to potreboval, ale aby Židom slabým vo viere nedal príčinu na zlé úvahy, na druhej strane nechcel dať obrezať

Titu, ani na to nenaliehal, že by musel byť obrezaný a že by to bolo potrebné k blaženosti (k spásy). A u Matúša 17,24n Kristus diskutuje s Petrom o platení chrámovej dane: „Keď prišli do Kafarnaum, pristúpili k Petrovi vyberači chrámovej dane a spýtali sa: Či váš majster neplatí chrámovej dan? Odpovedal: Platí. Keď prišiel domov, predišiel ho Ježiš a riekol: Čo myslíš, Šimon? Od koho berú zemskí králi clo alebo dan? Od svojich synov a či od cudzích? Keď odpovedal, že od cudzích, riekol mu Ježiš: Synovia sú teda oslobodení. Ale aby sme ich nepohorsili, chod, keď do mora udiem, vezmi rybu, ktorá sa prvá chytí, otvor jej ústa, nájdeš v nej peniaz, vezmi ho a dej im za mňa i za seba.“ To je dobrý príklad na podporu učenia, že Kristus seba i svojich (učeníkov) menuje kráľovskými deťmi, ktoré nič nepotrebujú, a predsa sa dobrovoľne podriaďujú, slúžia a platia dan.

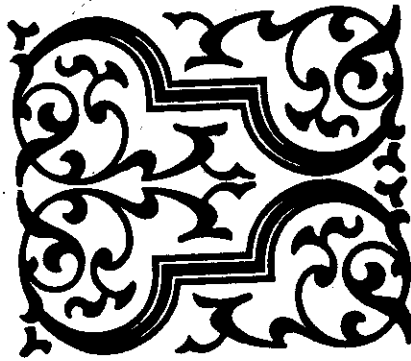
Nakoľko teda dielo Kristovo bolo potrebné a poslúžilo k jeho zbožnosti a blaženosti (spravodlivosti a spásy), natoľko sú potrebné aj všetky jeho skutky i jeho kresťanov (učeníkov) na ich spásu, ony sú slobodnou službou pre dobro a nápravu druhých. Tak mali byť konané aj skutky všetkých kňazov, kláštorov a ústavov, aby každý vykonával skutky svojho stavu a rehole jedine preto, aby iným vyhovelo a svoje telo podmaňoval, iným dával príklad tiež tak robiť, tiež uznať za potrebné krotiť svoje telo; pre všetky časy treba predvídať, že nemožno si predsa zvať dosiahnuťie zbožnosti a blaženosti (spravodlivosti a spásy), čo je možné len púhou vierou. V tomto zmysle nariaďuje aj sv. Pavol v Rímskym 13 a Titovi 3, že treba byť poddaným svetskej vrchnosti a byť hotovým (k skutkom) nie preto, aby sme nimi dosiahli zbožnosť (spravodlivosť), ale aby sme nimi slobodne slúžili druhým a vrchnosti a im konali po vôli z lásky a slobody. Kto by týmto veciam dobre rozumel, mohol by sa ľahko vpraviť do nespočetných príkazov a zákazov pápeža, biskupov, kláštorov, ústavov, kniežat a pánov, ktoré márnívi, nerozumní preláti tak vykonávajú, akoby tieto boli potrebné k blaženosti (spásy), označujú ich za prikázania cirkvi, hoci nepravom. Lebo slobodný kresťan takto hovorí: Chcem sa posúť, modliť, toto a ono urobiť, čo nie je prikázané nie preto, žeby som to potreboval, a tým chcel byť zbožný alebo blažený (ospravedlnený alebo spasený), ale preto, že chcem vyhovieť pápežovi, biskupovi, zboru alebo svojim blížnym alebo svetskej vláde ako príklad a konať službu i trpieť, podobne ako Kristus pre mňa omnoho viac vykonal a vytrpel, hoci Jemu to bolo omnoho menej potrebné. A hoci tyrani konajú bezprávie, keď toto vyžadujú, jednako mi to neuškodí, pokiaľ sa to nebude protivíť Bohu.

29. Z toho si každý môže odvodiť spoľahlivú mienku a meradlo pre všetky skutky a prikázania aj o tom, ktorí preláti sú slepi a hlúpi a ktorí správne zmýšľajú. Lebo ktorý skutok nie je zameraný na službu blížnemu a na poslušnosť jeho vôli, pokiaľ nenalíha konať proti Bohu, nie je to dobrý kresťanský skutok. Preto som ustarostený, že málokto z ústavy, chrámy kláštorov, oltára, omše, závetie, tiež pšty a modlitby kresťanské sú zvlášť zamerané na niektorých svätých. Naozaj sa bojím, že v tomto všetkom každý hľadá len svoje, domnievajúc sa, že tým sa zbavíme hriechov a dosiahneme blaženost (spásu), čo všetko pochádza z nepochopenia viery a kresťanskej slobody, a že niektorí zaslepení preláti ženú ľudí k tomu, takúto prax vychvalujú, odpustkami okrášľujú, ale viere nikdy nevyučujú.

Ja ti však radím, ak chceš niečo urobiť, modliť sa, posúť, nerob to v domnení, akoby si chcel pre seba niečo dobré urobiť, ale rozhoduj sa slobodne pre toto, aby druhí ľudia mali z toho úžitok a rob im dobre; tak budeš pravým kresťanom. Veď načo ti bude bohatstvo a dobré skutky, ktorých máš nadpočet pre skrotenie a zopatrnenie svojho tela, keď máš dosť vo viere, v ktorej ti Boh dal všetko? Hľa, tak musia Božie dobrodenia prúdiť od jedného k druhému a stať sa spoločnými, aby

sa každý tak ujmaj svojho blížneho, akoby bol ním samým. Z Krista sa vlievajú do nás, On sa nás ujal vo svojom živote, akoby On sám bol tým, čím sme my. Z nás majú prúdiť na tých, ktorí ich potrebujú, tiež celkom tak, že musím aj svoju vieru a spravodlivosť pre svojich blížnych postaviť pred Boha, aby ich hriechy prikryl, ktoré vezmem na seba a nebudem robiť ináč, ako keby boli moje vlastné, práve tak, ako Kristus urobil nám, všetkým. Hľa, to je pravá podstata lásky, kde je viera opravdivá; táto je tá opravdivá, kde je viera opravdivá. Preto svätý apoštol v 1. Korintským 13 priznáva, že nehľadá svoje, ale čo patrí blížnemu.

30. Zo všetého nasleduje záver, že kresťan nežije seba, ale v Kristovi a svojom blížnom: v Kristovi vierou, v blížnom láskou. Vierou smeruje nad seba k Bohu, z Boha klesá opäť pod seba láskou, zostáva však vždy v Bohu a v božskej láske, ako Kristus hovorí u Jána 1,51: „Uvidíte nebo otvorené a anjelov Božích vystupovať a zostupovať na Syna človeka.“ Hľa, to je pravá duchovná kresťanská sloboda, ktorá srdce oslobodzuje od všetkých hriechov, zákonov a prikázaní, ktorá každú inú slobodu prevyšuje tak, ako nebo prevyšuje zem. Daj nám ju, Bože, správne pochopiť a zachovávať! Amen.

Šmalkaldské články

Články kresťanského učenia, ktoré sme mali predložiť cirkevnému snemu buď v Mantove alebo kdekoľvek inde by sa zišiel, ktoré ukazujú, čo by sme mohli prijať, alebo v čom by sme mohli ustúpiť alebo nie. Napísal dr. Martin Luther 1537.

Dr. MARTIN LUTHER

Dr. MARTIN LUTHER

VÝBER ZO SPISOV

ZOSTAVILI

Prof. Dr. JAN MICHALKO,
generálny biskup Slov. evanj. cirkvi a. v. v ČSSR

RUDOLF KOŠTIAL,
biskup Západného distriktu Slov. evanj. cirkvi a. v. v ČSSR

1990

VYDALO VYDAVATELSTVO VESNA, BRATISLAVA,
PRE TRANSCIUS, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ